

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בניי בניי כשתילי זתיים סביב לשלחנם,
תכלים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון

זרע שמשון המבואר

פרשת מצורע

אותיות א • ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני ולה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבניי היי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגיוון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל זילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"ג ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטל (17) סניף 635
מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו מן נתון לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודביו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המסייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהגשתו
בהקדמת ספריו.

הוצאת והפצת קונטרס
"זרע שמשון העבואר"
נתחם לעילוי נשעת

האשה הצדקת צרת ריזל
בת' עיבאל הלוי ע"ה

מידלה בגיה בעסירות לחירה ולחסד
הרבתה לגעול חסד בעיפה ובענונה
והיחה עסויעת בעאר פניס לענייס ושבורי לב
גלב"ע ז' שבט תשע"ט

תהא עליצת יושר
עבור בגיה וכל עשפתה
תנצ.ב.ה.

יהי רצון

שהליעוד בספר הקדוש הזה
יהא לענוחת גפשה רוחה ונשעתה בעולם
העליון ובזכות הגדולה של רבינו זי"ע
תתעלה מעלה מעלה עחיל אל חיל
בגנזי ערוצים להעליץ טוב בעד כל ישראל
שגיויעת בתשועת עולמים בב"א

לשוחפות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעמיק ברבנו רבנו ולבארם בראוי עד היכן שמשנת ידיו, אולם דברי רבנו עמוקים מני ים ואין כבודנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו והעיונו, ובראי לא לקבוע כשה שכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ה"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותנו הקדמונים, בודאי לא על רבנו הקדוש זי"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לשי מלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבנו, אא מנסי שמיצאם לודינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהודות הבאות, ובוה יהיה הלקו עמנו בויבוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים,
וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פרשת מצורע

א

פָּרַק ג' דְּעֶרְכִין (טו, א), אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עַל שְׁבַעַת דְּבָרִים נִגְעִים בָּאִים, עַל לְשׁוֹן הָרֶע וְכוּ'. וּמִקְשָׁה הָתָם, וּמִתְרַץ, לֹא קָשִׁיא, הָא דְאַהֲנוּ מַעֲשִׂיו, הָא דְלֹא אַהֲנוּ מַעֲשִׂיו. אִי אַהֲנוּ מַעֲשִׂיו, אֲתוּ נִגְעִים עֲלֵיהּ. אִי לֹא אַהֲנוּ מַעֲשִׂיו, מְעִיל מְכַפֵּר, עב"ל.

זרע שמשון המבואר

א

תקנת המצורע בזכות תפילת הרבים, וביכות הגלות המכפרת

האדם נגעים כדי לכפר על עוון זה. ומתריץ הגמרא, לא קשיא, הא - מה שבאים עליו נגעים, הוא באופן דאֲהֲנוּ - שהועילו מעשיו - שהלשון הרע שלו נתקבלה אצל בני אדם ונגרם מכך שהם יריבו ביניהם? והא - מה שאמרו שהמעיל מכפר, הוא באופן דְלֹא אַהֲנוּ - לא הועילו מעשיו - שהלשון הרע שלו לא גרמה לריב. אי אַהֲנוּ מַעֲשִׂיו, אֲתוּ - באים נגעים עליה - על המדבר לשון הרע, בשביל לכפר על הקלקול שנגרם מדיבורו, שאין בכוח המעיל לכפר על כך. ואי לא

אם להסובר שהמספר לשון הרע אין לו תקנה הנגעים מכפרים

אמרו בגמרא פָּרַק ג' דְּעֶרְכִין (טו, א)^א, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עַל - מפני שבעה דברים - מיני עבירות, נגעים - נגעי צרעת באים על האדם, ואחד מהם הוא, על עוון לשון הרע - שהמדבר לשון הרע, לוקה בנגעי צרעת וכו'. ומקשה הָתָם הגמרא^ב, ממה שאמר רבי ענני בר ששון, שהמעיל שהכהן גדול לובש, מכפר על לשון הרע. ואם כן, אין צורך שיבואו על

ציונים ומקורות

קשיא, הא דאהנו מעשיו, הא דלא אהנו מעשיו, אהנו מעשיו, אתו נגעים עליה, אי לא אהנו מעשיו, מעיל מכפר. ופירש רש"י (ד"ה אהנו מעשיו), שנתקוטטו על ידו. ג. בחפץ חיים (הלכות לשון הרע, באר מים חיים כלל ג סק"ו) כתב, שדברי רש"י הם לענין ורכילות, וגם בלשון הרע שייך אהנו מעשיו, כגון שנתבזה פלוני על ידי זה בעיני השומעים, או אפילו אם לא ראינו ממש שנתבזה בעיני השומעים, אך זה ראינו שקבלו השומעים את הדבר, וגם הם התחילו לדבר עליו שאין הדין עמו בענין פלוני, כמו שאמר המספר דעליו, וזה הוא לאות גמור שאהני מעשה המספר.

א. לשון הגמרא, אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, על שבעה דברים נגעים באין, על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין, על לשון הרע דכתיב (תהלים קא, ה) מ'לשני בסתר רעהו אותו אצמית'. ב. לשון הגמרא, איני, והא אמר רבי ענני בר ששון, למה נסמכה פרשת בגדי כהונה לפרשת קרבנות, לומר לך, מה קרבנות מכפרין אף בגדי כהונה מכפרין, כחונת מכפרת על שפיכות דמים וכו', מעיל מכפר על לשון הרע, אמר הקדוש ברוך הוא, יבא דבר שבקול [הפעמונים שבמעיל] ויכפר על מעשה הקול [לשון הרע], לא

קִשָּׁה, דְּהָא לְעִיל בְּסֻמוּךְ (שם טו, ב), רַבִּי אֲבָא בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, סֵפֶר, אֵין לוֹ

תְּקֵנָה, שְׁכַבְר פְּרָתוֹ דְּדוֹד בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁנַאֲמַר (תהלים יב, ד) 'יִכְרַת ה' כָּל שְׁפָתַי חֲלָקוֹת וְכוּ'.

זרע שמשונו המבואר

אָהֵנוּ מַעֲשִׂיו - שלא נעשה ריב בין האנשים מפני דיבורו, **מְעִיל מְכַפֵּר -** יש בכוח המעיל לכפר על דיבור הלשון הרע, **עכ"ל.**

קִשָּׁה - יש להקשות על המבואר מדברי הגמרא, שיש כפרה לעוון לשון הרע על ידי נגעים, **דְּהָא אמרו בגמרא עצמה לְעִיל בְּסֻמוּךְ (שם טו, ב), רַבִּי אֲבָא בְּרַבִּי חֲנִינָא אָמַר, מי שכבר סֵפֶר לשון הרע, אֵין לוֹ תְּקֵנָה -** אין תקנה וכפרה לעווננו, **שְׁכַבְר פְּרָתוֹ דְּדוֹד בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ,**

כלומר, שכבר ראה דוד ברוח הקודש^ה, שמי שסיפר לשון הרע, לא תהיה לו כפרה, אלא יכרת מן העולם, **שְׁנַאֲמַר בספר תהלים (יב, ד) על ידי דוד 'יִכְרַת ה' כָּל -** מי שהוא בעל **שְׁפָתַי חֲלָקוֹת וְכוּ' לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת' -** שפתיים המדברים במרמה ולשון המדברת בגדלות ובגבהות, כלומר, שמדברת לשון הרע על אחרים, תכרת מן העולם. ומשמע שאין לו תקנה כלל, אף לא על ידי נגעים^ה.

צינונים ומקורות

ד. לשון הגמרא, אמר רבי חמא ברבי חנינא, מה תקנתו של מספרי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה וכו', ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו וכו', רבי אחא ברבי חנינא אומר, סיפר אין לו תקנה, שכבר כרתו דוד ברוח הקדש, שנאמר (תהלים יב, ד) 'יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות', אלא מה תקנתו שלא יבא לידו לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו שנאמר (משלי טו, ד) 'וסלף בה שבר רוח'. ה. ראה אבן עזרא ורד"ק (בתהלים שם), שפירשו שפסוק זה נאמר, בדרך נבואה, או בדרך תפילה. אמנם מדברי הגמרא נראה שביארו שהוא דרך נבואה. וראה **נפש החיים (ש"ד פ"ב)**, וז"ל שו"ת הר **צני (או"ח סימן קיז)**, דיכרת' יש לו שני פירושים, לשון הוה, שכן מדתו של הקדוש ברוך הוא, ולא לשון עתיד לשון תפלה. ומדאין לבקש רחמים על מפתן, מוכח דעל כרחק דהכוונה היא על פירוש השני, דכך היא המדה שיכרתם השם, ולכן שפיר אמרינן שכבר כרתו הקדוש ברוך הוא וכו'. ואמרת' להוסיף, דבהג"ל יש לבאר דקדוק הלשון שהרי 'כבר כרתו דוד ברוח הקודש', וכי בכל דוכתי שמזכיר מספר תהלים, אומר שהוא ברוח הקדש. אלא הכוונה דהיה סלקא דעתך לומר, דזה דרך בקשה, אם כן לא יהא זה בכלל רוח הקדש, שהרי אין זה נבואה על העתיד, לכן אומר דזה נאמר ברוח הקדש, היינו

נבואה על העתיד לא דרך בקשה, עכ"ל. אמנם מדברי רבינו בהמשך, נראה שפירש שדוד אמר כן בדרך תפילה וקללה, והיינו שקילל את בעל הלשון הרע, שהקב"ה יכרית אותו, והקב"ה קיבל את בקשתו, ועיי"ש. ו. מדברי רבינו מבואר, שמה שאמרו בגמרא שאין לו תקנה, היינו שדינו להכרת, ובחיותו אין לו כפרה, ועל פי זה הקשה סתירה עם דברי הגמרא שהנגעים מכפרים בחייו. אמנם מצינו במפרשים שביארו כוונת הגמרא, שעל מה שאמר רבי חמא שיעסוק בתורה ויתכפר לו, נחלק רבי אחא ואמר שהעסק בתורה לא יועיל לו. אמנם מודה רבי אחא שהנגעים באים על עון לשון הרע, והיינו שמכפרים עליו. וראה **מראה כהן (זבחים פח, ב בתוס' ד"ה מכפרים)**, שמה שאמרו סיפר אין לו תקנה, היינו כשאהנו מעשיו, ומשמע מדבריו שהכוונה שיש לו תקנה רק בנגעים. **בבתי הנפש (להמהרז"ח זצ"ל, פרשת מצורע ד"ה תו אקדים) בשם ראשית הביכורים, ובשפת הים (ח"ג דרוש לשה"ג ד"ה אך בעיקר) שעמדו בסתירה בין כפרת הנגעים לבין מה שאמרו שאין לו תקנה, וכתבו ליישב, שהנגעים באים לעורר את האדם לחזור בתשובה על הלשון הרע שדיבר, ולרבי חמא יש לו תקנה בתורה בלא הנגעים, ולרבי אחא כבר כרתו דוד, וכיון שהמצורע חשוב כמת (נדרים סד, ב), די ביסורי הנגעים לכפר עליו. וראה**

לו תקנה, שפכר פרתו דוד פרוח תקדש, הוי כמו גזר דין חתום, וצריך תפלת הרבים לבטלו. וזהו אין לו תקנה, 'לו' לבדו דהוי כמו יחיד.

וגזר דין דצבור, אף על פי שנחתם, מתקדש, פדאיתא בפרק קמא דראש השנה (יה, א). ועוד, 'פה'

ויש לומר, דאיתא בפרק קמא דמועד קטן (ה, א), תניא, 'וטמא טמא יקרא' (ויקרא יג, מה), צריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים. וקשה, למה בחלי זה של נגעים אמרה תורה צריך שיודיע וכו'.

אלא ודאי הטעם הוא, שהואיל שאין

מאמרם ד"ל
וטמא טמא
יקרא. צריך
להודיע צערו
לרבים וכו'

זרע שמשון המבואר

הנגעים חלוק הוא משאר החולאים, ואין לו תקנה, מפני שפכר פרתו דוד פרוח תקדש, כאמור בגמרא (ערכין שם), הוי כמו גזר דין חתום - שנחתם על ידי הקב"ה, שלא יתרפא, וצריך דוקא תפלת הרבים לבטלו - לבטל את גזר הדין, מפני שתפילת היחיד אינה יכולה לבטלה. וזהו אין לו תקנה, כלומר, 'לו' כשהוא לבדו - אם רק הוא לבדו יתפלל, אין לו תקנה, משום דהוי כמו יחיד, שאין בכוחו לבטל גזר דין החתום. אבל אם יבקש מהרבים שיתפללו עליו, הרי זה כמו שהרבים מתפללים לבטל גזר דין על ציבור, וגזר דין דצבור - על אשר יארע לציבור, אף על פי שנחתם, מתקדש - יכול הוא להתבטל, על ידי תפילת הרבים ותשובתם, פדאיתא כמו שאמרו בגמרא בפרק קמא דראש השנה (יה, א). ועוד^ט, שהפסוק 'פה' אלהינו בכל קראנו אליו -

אין לו תקנה לבדו, רק על ידי תפילת הרבים

ויש לומר, בהקדם מה דאיתא בגמרא בפרק קמא דמועד קטן (ה, א)^י, תניא כברייא, שמהפסוק הכתוב בענין המצורע (ויקרא יג, מה)^י 'וטמא טמא יקרא' - שהמצורע חייב להשמיע לשאר האנשים שהוא טמא, ומבארת הברייא, שטעם דבר זה הוא, מפני שהמצורע צריך להודיע צערו לרבים, והרבים כשישמעו את צערו, יבקשו עליו רחמים - יתפללו עליו, שיתרפא מצרעתו, ותפילת הרבים תקבל לפני הקב"ה, והוא יתרפא.

וקשה - יש להקשות, למה דוקא בחלי זה של נגעים, אמרה תורה צריך שיודיע וכו' צערו לרבים, ולא אמרו כן בשאר חולאים, שלכאורה אף בהם שייך הטעם שהרבים יבקשו עליו רחמים שיתרפא מהם^ט.

אלא ודאי הטעם הוא, שהואיל שחולי

צינונים ומקורות

פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא. ט. כן הקשו באהבת יהונתן (פרשת תזריע ד"ה והצרוע) ובילקוט האורים (שם), ופירושו על פי דברי זוהר ("ג נג, א), שלכך נקרא המצורע 'מוסגר', כי סגורים לפניו שערי תפלה. ואם כן, המצורע אינו יכול לבקש רחמים עבור עצמו, ולכן יודיע צערו לרבים והם יבקשו עליו רחמים. י. וזה לשון הגמרא, אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב, מניין לגזר דין של צבור וכו', אף על

בעבודת הגרשוני (פרשת מצורע) שהבין בכוונת הגמרא כדברי רבינו, שאין לו תקנה אף בנגעים. ועיין עין אבות (ערכין שם ד"ה ר' אחא) וחפץ חיים (באר מים חיים סוף כלל ד, שמירת הלשון ריש שער התורה). ז. לשון הגמרא, כדתניא 'וטמא טמא יקרא', צריך להודיע צערו לרבים, ורבים מבקשין עליו רחמים. ובשבת (סז, א) הגירסא 'יבקשו עליו, וכמובא בלשון רבינו. וראה עין יעקב (מ"ק שם). ח. לשון הפסוק, וְהִצְרַעַת אִשְׁרֵי בְּוֹ הַנֶּגַע בְּגִדְוֹ יִהְיֶה

אֶלְהִינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֱלֹוֹי' (דברים ד, ז),
מִיִּירֵי בְּצִבּוֹר (ר"ה שם).

וְעוֹד אֲמַרְיִנָּן (ברכות נו, א), קָלְלַת חֲכָם אֶפְלוּ
עַל חֲנָם הִיא בְּאָה. וְתַקְנָה לָזֶה לִילָף

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבּוֹאֵר

שְׁהַקְב"ה קְרוֹב אֵלֵינוּ וּמִקְבַּל תְּפִילוֹתֵינוּ
כְּכַל עַת צָרָה (דברים ד, ז)²⁰, מִיִּירֵי בְּתַפִּילַת
הַצִּבּוֹר²¹.

וְנִמְצָא, שֶׁאֵף שֶׁאִמְרַר רַבִּי אַבָּא בְּרַבִּי
חֲנִינָא שֶׁאִם סִיפֵר אֵין לוֹ תַקְנָה, אֵין הַכוּוֹנָה
שֶׁאֵין לוֹ תַקְנָה כֻּלָּל, אֵלֵא הַכוּוֹנָה הִיא,
שֶׁהַמְצוֹרַע עֲצָמוּ אֵינוּ יֹכֵל לַגְרוֹם לַעֲצָמוּ
תִּיקוֹן עַל יְדֵי תְּפִילוֹתָיו, אֵלֵא הוּא זָקוּק
לְתַפִּילוֹת הַרְבִּיּוֹם. וְעַל כֵּן בָּאִים עֲלָיו נִגְעִים,
שֶׁאֵזֵי יִתְפָּרֵס הַדָּבָר וַיִּצְטָרֵךְ לַקְרוֹא 'טַמָּא

הַגְלוֹת בִּיצִיאָתוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מִכְפַּרְת עוֹן כְּמוֹ מִיתָה

וְעוֹד יֵשׁ לִישֵׁב אֶת הַסְּתִירָה בְּאוֹפֵן
אַחֵר, וְהוּא בְּהַקְדָּם מֵהַ דְּאֲמַרְיִנָּן בְּגִמְרָא
(ברכות נו, א)²⁰, קָלְלַת חֲכָם - הַקְּלָלָה שֶׁהַחֲכָם
מִקְלָל בַּהּ אֶת הָאָדָם, אֲפִילוּ אִם קָלְלוּ עַל
חֲנָם - בְּלֹא סִיבָה מוֹצֵדֶקֶת, הִיא בְּאָה -
מִתְקִיַּיִמָת²⁰, וְאִם קָלְלוּ הַחֲכָם שִׁמּוֹת,
יָמוֹת²¹. וְתַקְנָה לָזֶה - שֶׁלֹּא תַתְקִיִּים הַקְּלָלָה

צִיּוֹנִים וּמִקְרוֹת

פְּרֻשַׁת דְּרָכִים (דְּרוֹשׁ יג) שֶׁכְּתִב, שֶׁכְּשִׁיחִיד מִתְפַּלֵּל עַל
צִיבּוֹר, הָרִי זֶה נִחְשָׁב כְּצִיבּוֹר. וְנוֹקֵצַת מִשְׁמַע שֶׁלֹּא
כְּרַבִּינוּ, אֵלֵא הַדָּבָר תְּלוּי עַל מִי הַתְּפִילָה, וְלֹא מִי
מִתְפַּלֵּל]. יד. וְמָה שֶׁאִמְרוּ בְּגִמְרָא שֶׁבְּאוֹפֵן שֶׁלֹּא
הוֹעִילוּ מַעֲשֵׂיו, הַמַּעֲלֵל מִכְפָּר, אֵף שֶׁאֵין זֶה גּוֹרֵם
שִׁתְּפִלְלוּ הַרְבִּיּוֹם עֲלָיו וַיִּתְבַּטֵּל גּוֹר דִּינוֹ. הֵינְנוּ מִשׁוֹם
שֵׁשׁ לּוֹמֵר שֶׁמָּה שֶׁאִמְרוּ סִיפֵר אֵין לוֹ תַקְנָה, הֵינְנוּ רַק
עַל אוֹפֵן שֶׁהוֹעִילוּ מַעֲשֵׂיו. וְכְמוֹ שֶׁכְּתִב בְּמִרְאָה כְּהֵן
(זְבַחִים פֶּת, ב בַּתּוֹסֵ' ד"ה מִכְפָּרִים), הַשׁוֹבֵא בְּהַעֲרָה
לַעֲלֵל בְּסַמּוּךְ. טו. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא [וְהַגְּמָרָא עוֹסֶקֶת
בְּבֵר הִיא שֶׁפֶתֶר לְרַבָּא אֶת חֲלוּמוֹתָיו לְרַעָה, וּמִכְלָלִם
שֶׁתְּמוֹת אֲשֶׁתוֹ שֶׁהִיָּתָה בַּת רַב חֲסֵדָא, וְעַבּוֹר זֶה קָלְלוּ
רַבָּא שִׁמְסַר לְמַלְכוּת שֶׁלֹּא תִרְחַם עֲלָיו וְיָמוֹת, וְכַפִּי
שֶׁכֵּךְ אִירַע לוֹ לְבַסְרוֹן], אִמְרַר [בְּרַ הִדִּיא] מָאִי אַעֲבִיד
[מָה אַעֲשֶׂה] גַּמְיִירִי דְקָלְלַת חֲכָם אֶפִּילוּ בְּחֲנָם הִיא
כָּאָה, וְכַל שֶׁכֵּן רַבָּא דְבַדִּינָא קָא לֵייִט [שְׁבַדִּין קָלְלִינִין],
אִמְרַר אֵיקוּם וְאִגְלִי, דָּאִמְרַר מִר גְּלוֹת מִכְפַּרְת עוֹן.
טז. בְּרִיטְבִּיא' (מְכוּת יא, א ד"ה קָלְלַת) פִּישׁ, שְׁחִינָם
לֹאֵו דוּקָא, אֵלֵא הַכוּוֹנָה שֵׁשׁ בְּמִתְקַלֵּל רַק מִקְצַת
אַשְׁמָה, אֵלֵא שֶׁלֹּא הִיא רְאוּי לְקָלְלָה מִחֲמַתָּה.
יז. אִפְשֵׁר שְׁכוּוֹנַת רַבִּינוּ, שְׁכִינָן שֵׁשׁ כְּפָרָה לְמַצְרוּעַ,
עַל יְדֵי הַמַּעֲלֵל אוֹ עַל יְדֵי הַנִּגְעִים, וְכַחֲלוּק הַגְּמָרָא,
אִם כֵּן מָה שֶׁקָּלְלוּ דוֹד שֶׁלֹּא יֵהָא לוֹ תַקְנָה, הֵינְנוּ
קָלְלָה בְּחִינָם, וּמִכָּל מְקוֹם, הִיא חָלָה עַל הָאָדָם,
וּמִתּוֹךְ כֵּךְ רְאוּי שִׁמּוֹת מִפְּנֵי קָלְלַת דוֹד, וְהַגְלוֹת

גַּב שֶׁנִּחְתָּם נִקְרַע שֶׁנִּאֲמַר (דברים ב ו) 'כֹּה' אֲלוֹקֵינוּ
בְּכָל קְרָאֵנוּ אֱלֹוֹי', וְהַכְּתִיב (יִשְׁעִיהוּ נַח, ו) 'דְּרִשׁוּ ה'
בְּהַמְצָאוֹ' [וּמִפְסוּק זֶה מִשְׁמַע, שְׁדוּקָא בּוֹזֵמֵן שֶׁה'
נִמְצָא וְקְרוֹב לְאָדָם, וְהֵינְנוּ בְּעֵשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה,
תְּפִילָתוֹ נִשְׁמַעַת], הַתָּם בִּיחִיד, הַכָּא בְּצִבּוֹר, ע"כ.
וְרָאָה עוֹד בְּגִמְרָא שֶׁם, שֵׁשׁ סוֹבְרִים שֶׁגַּם לַגּוֹר שֶׁל
דִּין שֶׁל יַחֲדֵי, מוֹעִילָה תְּפִילָה וְצַעֲקָה לְבַטְלָה.
יא. נִרְאָה כּוּוֹנַת רַבִּינוּ, שֶׁמִּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא שֶׁגּוֹר דִּין שֶׁל
צִיבּוֹר שֶׁנִּחְתָּם, נִתְקַרַע, הִיא אִפְשֵׁר לְפָרֵשׁ שֶׁהוּא
מִשׁוֹם כַּח הַרְבִּיּוֹם וְזִכּוֹתָם, וְלֹא מִפְּנֵי כַח תְּפִילַת
הַרְבִּיּוֹם. וּמוֹסִיף רַבִּינוּ, שְׁבוּדָאֵי הַטַּעַם שֶׁהַגּוֹר דִּין
מִתְקַרַע הוּא מִפְּנֵי תְּפִילַת הַרְבִּיּוֹם וְכַדְמוּכָה מִהַפְּסוּק,
וְאִם כֵּן, זֶה שִׁיךְ כֵּן אֵף כְּשֶׁהֵם מִתְפַּלְלִים עַל יַחֲדֵי.
וְרָאָה בּוֹזָה בְּהַעֲרָה לְהֵלֵן בְּסַמּוּךְ. יב. לְשׁוֹן
הַפְּסוּק, 'פִּי מִי גּוֹי גְּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרִבִּים אֱלֹוֹי
פֹּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֱלֹוֹי'. יג. וְהֵינְנוּ שֶׁאֵף
שֶׁאִמְרוּ בְּגִמְרָא שֶׁגּוֹר דִּין שֶׁל יַחֲדֵי אֵינוּ נִקְרַע, מִכָּל
מְקוֹם, אִם הַרְבִּיּוֹם מִבְּקָשִׁים עֲלָיו, יֹכֵל גּוֹר דִּינוֹ
לְהַתְקַרַע, כְּמוֹ גּוֹר דִּין שֶׁל רַבִּים. אֵלֵא שֶׁהַגְּמָרָא נִקְטָה
גּוֹר דִּין דְּרַבִּיּוֹם [וְלֹא תִלְתָה בִּישׁוּל הַגּוֹזִירָה בְּתַפִּילַת
הַרְבִּיּוֹם], מִחֲמַת שְׁבָאוֹפֵן הַרְגִּיל הַצִּיבּוֹר מִתְפַּלְלִים
כְּשֵׁשׁ גּוֹזִירָה עֲלֵיהֶם. וְכֵן כְּתִב בְּהַעֲמֹק שְׂאֵלָה (סִימָן
סו סק"י) לְבָאֵר בְּדַעַת הַשְּׂאֵילָתוֹת (שֶׁם) שֶׁהַכֵּל תְּלוּי
בְּמִתְפַּלְלִים, שֶׁתְּפִילַת הַרְבִּיּוֹם מוֹעִילָה לְעוֹלָם לְבַטֵּל
גּוֹר דִּין שֶׁנִּחְתָּם, אֵף כְּשֶׁהֵם מִתְפַּלְלִים עַל יַחֲדֵי. וְרָאָה

בְּגִלּוֹת, דְּאָמַר מֶר, גְּלוֹת מִכְּפַרְת עוֹזֵן. וּמִשׁוֹם הָכִי, אָתוּ נִנְעִים עָלֶיהָ שְׁיִהְיָה מְכָרָה

לִילָךְ בְּגִלּוֹת, 'בְּרַד יִשָּׁב מַחוּץ לְמַחְנָה מוֹשְׁבֹו' (ויקרא יג, כו), וְהוּא לִיה כְּפָרָה.

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוֹאֵר

ולא ימות, היא לִילָךְ בְּגִלּוֹת, דְּאָמַר מֶר, הליכת האדם ממקומו לְגִלּוֹת במקום אחר, הרי היא מִכְּפַרְת על עוֹזֵן שעשה, ומבוואר שם, שגם כשח"ו נגזר על האדם גזירת מות, יכול הוא להתכפר על ידי גלות^ט, לפי שהגלות נחשבת כמיתה^ט.

ומשום הָכִי, מי שסיפר לשון הרע, שנתקלל על ידי דוד המלך שיכרת מן העולם, והיא 'קללת חכם'^פ, אָתוּ נִנְעִים עָלֶיהָ, כדי שְׁיִהְיָה מְכָרָה לִילָךְ בְּגִלּוֹת - ולשבת מחוץ למחנה, וכמו שכתוב בְּרַד יִשָּׁב מַחוּץ לְמַחְנָה מוֹשְׁבֹו' (ויקרא יג, כו)^ק, וְהוּא לִיה כְּפָרָה - שהגלות מכפרת העוון,

ולא ימות בחטאו. והיינו, שהנגעים עצמם אינם מכפרים, אלא הם גורמים הכפרה שתבוא על ידי הגלות^ק.

ולפי פירוש זה, מיושבת הסתירה בין שתי המימרות, לפי שמה שאמר רבי אבא ברבי חנינא סיפר אין לו תקנה, היינו מפני שנתקלל על ידי דוד שימות, והיא קללת חכם, ואין לו תקנה להמלט מהקללה, שבודאי היא תתקיים, ותקנתו היא רק שיגלה, לפי שהגלות תיחשב לו כמיתה, ולכן הוא לוקה בנגעים, כדי שיגלה מחוץ למחנה ויתכפר לו^ק.

ציונים ומקורות

מכפרת במקום מיתה, כדלהלן. יח. וכן מבוואר גם בסנהדרין (לז, ב), שהגלות עומדת במקום גזירת מות, שאמרו שם ז"ל, אמר רב יהודה, גלות מכפרת שלשה דברים, שנאמר (ירמיהו כא, ט) ('כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר, והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה, והיתה לו נפשו לשלל^{יט}. יט. הריקאנטי (במדבר ה, ו-ז) כתב לבאר, שילך למקום שאין מכירין אותו ויכרת ממקומו, דוגמת עונש כרת הנפש הנכרת משרשה, מדה כנגד מדה, וירפא מחליו וימצא צרי למכתו בקבולו בגופו וברצונו דוגמת העונש הראוי לנשמתו, מאהבה. וז"ל מהר"ל (חדושי אגדות סנהדרין שם ד"ה גלות), דע, כי ראוי הגלות לכפרה, באשר הגלות נחשב לאדם קצת הסרה מן העולם הזה, וזה כי כל הדברים יש להם קיום במקום וכו', והמקום נותן קיום לדבר שהוא במקום וכו', וכאשר גלה ממקומו וכאילו בטל קיומו, וכמו שהמיתה מכפרת על האדם, כך הגלות שהוא בטול דבר שהוא קיומו מכפר, ע"כ. ועוד כתב (שם ד"ה ורב יהודה), שהדָּבָר הוא נטילת הנפש, ובשביל זה בא הפסד וביטול לגוף, והחרב הוא להיפך, שהוא הפסד הגוף, ובזה מגיע ביטול לנפש. והרעב הוא ביטול לגוף ולנפש. ולכן הגלות מכפרת שלשתן, כי כאשר הוא גולה אין לנפש מנוח,

וזה מכפר על אם נגזר עליו הדבר. ולפי שכאשר הוא גולה הוא מקבל שינוי מזג אויר בגופו, מחמת שינוי המזג שאינו במקומו, ולכן מכפר הגלות, אם נגזר עליו החרב שמשנה גפו לגמרי. וגם הגלות מכפר על הרעב, לפי שכשהוא בגלות אין פונסתו כראוי, כ. היינו לפי הפירוש שהוזכר בהערה ועיי"ש.

לעיל, ש'כרתו דוד' ברוח הקודש, היינו שביקש בפסוק זה שכך ייענש בעל הלשון הרע, ובקשתו נחשבת כקללה על כל מדברי לשון הרע. ויתכן עוד, שאין כוונת רבנו לייחס את הקללה לדוד ושהוא גרם עונש זה, אלא כפי פירוש שאר המפרשים, שדוד נתנבא כך ברוח קדשו, ועיקר כוונת רבנו הוא רק לסוף דברי הגמרא, שגלות מכפרת ומצילה גם מעונש מיתה, ולכן אף כל המדבר לשון הרע שראוי למיתה, הנגעים שמביאים אותו לידי גלות, מצילים אותו מהמיתה. כא. לשון הפסוק, 'פֶּל יָמֵי אֲשֶׁר הִנָּנַע בּוֹ יִטָּמָא וְטָמָא הוּא בְּרַד יִשָּׁב מַחוּץ לְמַחְנָה מוֹשְׁבֹו'. כב. בברכת מוֹעֵדֵיךְ לַחַיִּים (להרב חיים פאלאגי זצ"ל, ח"ב דרוש ד' לשבת הגדול) הביא את דברי רבינו, וכתב שכדברי רבינו שגזירת הגלות על האדם היא כמו נגע צרעת, מבוואר בתיקוני זוהר (תיקונים הנוספים תיקון ה' קמג, ב) וזה לשונו, ובין נגע לנגע במה דאוקמוה 'איכה ישבה בדד' דאיהי חשיבה

ב

מִדְרָשׁ רַבָּה (בראשית כב, יב) **עַל פְּסוּק** יְהוּדָה אֹמֵר, הַזְרִיחַ לֹא גִלְגַּל חֲמָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי נַחֲמִיָּה, לְאוֹתוֹ רָשַׁע הָיָה מְזִרִיחַ אוֹת, רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמִיָּה, רַבִּי לֹא גִלְגַּל חֲמָה. אֲלֵא, מְלַמֵּד שֶׁהַזְרִיחַ לֹא

מֵאִמְרָם ז"ל וַיִּשָּׂם ה' לִקְצוֹת אוֹת, הַזְרִיחַ לֹא גִלְגַּל חֲמָה, הַזְרִיחַ לֹא אֵת הַצְרָעַת

זרע שמשון המבואר

ב

שייכות תיקון חטא קין ברציחת הבל, עם הזרחת השמש או הזרחת צרעת

של זריחת השמש¹⁰, והאריך את שעות זריחת השמש באותו יום¹¹, ועל ידי כך ידעו כל הבריות, שהקב"ה אינו חפץ להרוג את קין בשביל שהרג את הבל, ותלה את דינו¹². אָמַר לִיָּה - הקשה לו רבי נחמיה לרבי יהודה, וכי לאותו רשע - קין, שהרג את אחיו, הִיָּה הַקַּב"ה מְזִרִיחַ לֹא אֵת גִּלְגַּל הַחֲמָה, שהוא דבר הנעשה רק לצדיקים¹³. אֲלֵא צִרִיךְ לִפְרֹשׁ, שֶׁהַפְּסוּק מְלַמֵּד שֶׁהַקַּב"ה הַזְרִיחַ לֹא - הַצְמִיחַ בּוֹ אֵת הַצְרָעַת, וְזֶה הִיָּה

דקדוק בדעת רבי נחמיה

שהצרעת הצילה את קין מהמיתה

אֵיִתָּא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה (בראשית כב, יב)¹⁴, עַל הַפְּסוּק (בראשית ד, טו)¹⁵ הַכְּתוּב אַחֲרֵי שֶׁהֲרַג קִיִּן אֵת הַבֵּל, וַיִּשָּׂם ה' לִקְצוֹת אוֹת - הַקַּב"ה שֶׁם בִּשְׂבִיל קִיִּן סִימָן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְרַגוּהוּ, שֶׁנַּחֲלָקוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמִיָּה מֵהוּ הַסִּימָן שֶׁשֵּׁם הַקַּב"ה בִּשְׂבִילוֹ, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, הַקַּב"ה הַזְרִיחַ לֹא - הֵאִיר בִּשְׂבִילוֹ אֵת גִּלְגַּל הַחֲמָה, כְּלוּמַר, הַחֲזִיר לִמְעַנּוֹ אֵת הַמַּעֲלוֹת

ציונים ומקורות

יוסף. כו. כמו שמצינו אצל חזקיהו המלך (מלכים ב', כ, ט-יא), שנתן לו הקב"ה אות שיתרפא מחליו, במה שהחזיר את הצל עשר מעלות, ועל ידי זה נתארכה זריחת השמש עשר שעות. כה. על פי רש"י (על המדרש). וביפס תואר השלם (ב"ר שם, כז) ביאר, שהזרחת השמש היא סימן שהקב"ה נתרצה לו. והובא בעין יוסף משמו. ועיי"ש ביפס תואר, שביאר כוונת המדרש בכמה דרכים. בפירוש מהרז"ו ביאר, שרבי יהודה סובר שקין עשה תשובה גמורה. בחושב מחשבות (להרב רפאל עמנואל חי ריקי זצ"ל, בראשית שם) ביאר, שהזרחת השמש היא סימן שלא רצה הקב"ה שימותו שני אחים כאחד, שעל ידי כך החמה לוקה (סוכה כט, א). ולרבי נחמיה, כיון שלא עשה תשובה שלימה, ורק הודה שחטא, אין ראוי שתורח לו השמש, אולם אף מיתתו לא היתה בפועל אלא בכח, שהמצורע חשוב כמת. וראה כסף נבחר (פרשת נשא ד"ה והנה מציינו) שרבי נחמיה מוסיף, שהזרחת השמש היתה לרעתו בשביל שיוכל לראות את נגעו ולטמאו. וראה עוד, כלי יקר (בראשית ד, טו). כט. ביפס תואר השלם (ב"ר

שכינה בגלותא כמצורע, דאתמר ביה 'בדד ישב מחוץ למחנה', ודאי דא גלותא דאיהי לבר מארעא דישראל, דהיא מותבה דאות ה', והיא מקורא לא יכיל למפתח ליה וכו', מיד אתפתח מקורא ואתדכיא שכינתא ורזא דמילה 'מקוה ה' מושיעו בעת צרה', מושיעו ודאי ההוא דמקורא דמקוה ביראה. הרי מבואר כי ענין הגלות בכללות בכל מקום שיהיה הוא במקום נגע צרעת ממש. כג. גם לפירוש זה צריך לומר, שמה שאמרו אין לו תקנה, היינו דוקא באהני מעשיו. שהרי בלא אהני מעשיו המעיל מכפר, והמעיל אינו עומד במקום גלות או מיתה. כד. לשון המדרש, וישם ה' לקין אות', רבי יהודה ורבי נחמיה, רבי יהודה אמר, הזריח לו גלגל חמה. אמר רבי נחמיה, לאותו רשע היה מזריח לו הקדוש ברוך הוא גלגל חמה, אלא מלמד שהזריח לו הצרעת, היך מה דאת אמר 'והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות' וגו'. כה. לשון הפסוק, וַיִּאמֶר לוֹ ה' לִכְנֹן כָּל הַדָּג קִיִּן שֶׁעֲצֵמִים יָגֹם וַיִּשָּׂם ה' לִקְצוֹת אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת אוֹתוֹ כָּל מִצְאוֹ. כו. שהיא נקראת 'אות', ככתוב (בראשית א, יד) 'והיו לאותות'. יפה תואר השלם, ועין

מִילְתָּא דְקִשְׁיָא טוּבָא, שְׁאָם יֵשׁ בּוֹ
הַצְרַעַת, וְהוּ אֹת שְׁחִיב עַל הַרִיגַת הַכֵּל,
שְׁעַל שְׁפִיכוֹת דְּמִים בְּאֵ הַנְּגַע, בְּדִאֲמַרִינָן
בְּעֶרְכִין (טו, א), וְאִזּוּ יְהִיִּי סְגוּרִים מִמְּנוּ
אוֹרוֹת הַעֲלִיזִינִים, וְהָיָה כֹּל מוֹצְאוּ
יְהִרְגֵהוּ, כִּי בְּדַד יֵשֵׁב.

אֵת הַצְרַעַת, כְּמָה דְאֵת אֲמַרְתָּ (שמות
ה, ה), 'וְהָאֲמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן',
עב"ל.

וְהוּא תִימָא, דְרַבִּי נַחֲמִיָּה מְקַשָּׁה
קִשְׁיָא גְדוּלָּה לְרַבִּי יְהוּדָה,
וְאַחַר כֵּן רַבִּי נַחֲמִיָּה גּוֹפִיָּה קְאָמַר

זרע שמשון המבואר

גופייה - עצמו, קאמר מילתא - אומר
פירוש דקשׁיָא טובא - שיש להקשות עליו
הרבה יותר, שאם יש בו בקין הצרעת, אין
זה סימן שנתכפר לו חטאו, אלא אדרבא,
זהו אות שהוא עדיין חייב על הריגת הכל,
שכן על עוון שפיכות דמים - רציחה, בא
הנגע בדאמרִינָן בגמרא בערְכִין (טו, א)²⁵,
ואז - כשיתנגע, אדרבה, יהיו סגורים ממנו
אוֹרוֹת הַעֲלִיזִינִים, המאירים על האדם,
ושומרים עליו שלא ינזק²⁶, והיה כל

סימן שהקב"ה אינו חפץ שיהרגו את קין.²⁷
והצרעת נקראת 'אות', כְּמָה דְאֵת אֲמַרְתָּ
במשה, כשנצטרעה ידו על ידי הקב"ה,
לסימן לישראל שהקב"ה שלחו לגאלם
(שמות ד, ו-ח)²⁸ 'וְהָאֲמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן',
הרי שהצרעת נקראת אות, עב"ל.

ומדרש זה הוא תימא - תמוה, דהרי
רבי נחמיה מקשה קשׁיָא גדולה לרבי יהודה
- היאך יתכן לומר, שהקב"ה יזריח את
השמש לאותו רשע, ואחר כך רבי נחמיה

ציונים ומקורות

כְּשֶׁלֶג, ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו
ויוצאה מחיקו והנה שְׂבָה כְּשֶׁרֹד, וְהָיָה אִם לֹא
יֵאֱמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָרִאשׁוֹן וְהָאֲמִינוּ
לְקַל הָאֵת הָאֲחֵרוֹן. לב. לשון הגמרא, אמר רבי
שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן, על שבעה דברים
נגעים באין, על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל
שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל
הגזל, ועל צרות העין כו', על שפיכות דמים דכתבי
(שמואל ב' ג, כט) זאל יכרת מבית יואב זב ומצורעי
וגו'. לג. לשון הזהר (ח"ג מז, א), צרעת
כתרגומו, אמר רבי יהודה, מאי כתרגומו, סגירו,
דסגיר ולא פתח, וכד סגיר הוא ולא פתח, נגע הוא
דאקרי, רבי יוסי אמר, דלא מסתפקין אבהן כל שכן
בנין, והיינו דכתבי נגע צרעת כי תהיה באדם, באדם
ממש, ומכאן נחית למאן דנחית, אשתכח נגע לכלא
מההוא סגירו. ובפירוש הסולם, נגע צרעת, הרי העירו
החברים, אבל צרעת, פירושו כתרגומו, אמר רבי
יהודה, מהו כתרגומו. כי סוגר אוֹרוֹת הַעֲלִיזִינִים ואינו
פותח, וכשהוא סוגר ואינו פותח נקרא נגע. ר' יוסי

שם ד"ה לאותו) ביאר, שאף ששב בתשובה, דיה
לתשובה שתכפר על הרציחה, אבל אין ראוי שיעשה
בעבורו דבר גדול כזה, אלא יתן לו אות נבזה כצרעת
או כלב וכו'. וכל שכן שתשובתו אינה שלימה, אלא
מיראת העונש, ובצאתו יצא כגונב דעת עליונה,
כמבואר במדרש (שם), וכל שכן להסובר בסנהדרין
(קא, ב) שבא בעלילה [שלא בא לבקש לפני הקדוש
ברוך הוא בתפילה, אלא שאמר דברים של נצחון
שארין להם תשובה], שאין כאן עשיית תשובה כלל.
אבל רבי יהודה לא הוקשה לו כך, שהוא סובר ששב
בתשובה, וכיון שכן הפליא הקב"ה לעשות עמו.
ל. שכיון שראו כולם שנצטרע, והרי הוא חשוב כמת,
יש בזה סימן שכבר קיבל ענשו, ואין להורגו. עץ יוסף
בשם נזר הקודש. ביפה תואר השלם (ב"ר שם ד"ה
הזריח) ביאר שעל ידי הצרעת היה מצויין ומכירים
בו, והיה האות רעה מצד עצמה לגופו, כי כן ראוי
לרשע זה שהיה חייב מיתה ומצורע חשוב כמת.
לא. לשון הפסוקים, ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך
בְּחִיקְךָ וְיָבֵא יָדוֹ בְּחִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ וְהָיָה יָדוֹ מְצֻרַעַת

וַיֵּשׁ לֹמֵר, דְּאִיתָא בְּפֶרֶק ב' דְּמִפּוֹת (י), הוּא לְמִשָּׁה, הַזְרַחַת הַשֶּׁמֶשׁ לְרוֹצְחִים.
 א, 'אָז יִבְדִּיל מִשָּׁה שְׁלֹשׁ עָרִים' וְהַטַּעַם דְּמִקְרֵי 'זְרִיחַת שְׁמֵשׁ', צְרִיף
 וְכו' (דברים ד, מא), אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ לֹמֵר, לְפִי שְׁמֵי שְׁחוּמָא גִוְרָם שְׁיִסְתַּלַּק

זרע שמשון המבואר

בְּפֶרֶק ב' דְּמִפּוֹת (י, א)¹⁷, על הפסוק (דברים
 ד, מא)¹⁸ 'אָז יִבְדִּיל מִשָּׁה שְׁלֹשׁ עָרִים' וְכו',
 אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, יפה
 עשית במה שהתקנת ערי מקלט, שבכך
 הַזְרַחַת - הארת את הַשֶּׁמֶשׁ לְרוֹצְחִים,
 שינצלו שם מהגואל הדם, שלא יוכל
 להורגם. וְהַטַּעַם דְּהַתְקַנַּת עֲרֵי הַמְקַלְט,
 מִקְרֵי 'זְרִיחַת שְׁמֵשׁ'¹⁹, צְרִיף לֹמֵר, שהוא
 לְפִי שְׁמֵי שְׁחוּמָא, גִוְרָם שְׁיִסְתַּלַּק מֵעַלְיוֹ

מוֹצְאוֹ יִהְיֶהוּ²⁰, בִּי בְּדָד יֵשֵׁב - לבדו ישב
 מחוץ למחנה, בלי שום שמירה עליונה²¹.
 ונמצא שאות זה של צרעת, לא רק שלא
 יועיל לו להצילו שלא יכו אותו, אלא
 אדרבה, זה עצמו יגרום שיכוהו, כל זמן
 שהנגע עליו וקודם שיתכפר על ידי
 הנגע²².

ערי מקלט דומים ליום שאין בו שליטת המזיקין
 וַיֵּשׁ לֹמֵר, בהקדם מה דְּאִיתָא בגמרא

ציונים ומקורות

המזיקין. ונמצא שפירושו של רבי נחמיה קשיא
 טובא, כלומר, שעליו קשה יותר מעל פירושו של
 רבי יהודה, שלרבי יהודה מובן לפחות, שהאות של
 הזרחת השמש הצילתו שלא יכוהו, ורק לא מובן
 היאך עשה הקב"ה אות זה לרשע. אך לרבי נחמיה
 קשה יותר מזה, שהאיך בכלל הועילה אות הצרעת
 להצילו, שהלא אדרבה, זה מראה לכולם שפשע
 בהריגת אחיו, שלכך נטרד והופקר להמכים אותו.
 וראה בלב אריה (פרשת בראשית אות יד) שג"כ
 הקשה על דברי המדרש, 'מה מורה זה האות על
 מחילה, וכמו זר נחשב'. ועיין שם שהאריך לבאר
 דברי המדרש. לו לשון הגמרא, דרש רבי
 שמלאי, מאי דכתיב, 'אז יבדיל משה שלש ערים
 בעבר הירדן מזרחה שמש', אמר לו הקדוש ברוך הוא
 למשה, הזרח שמש לרוצחים [תאיר להם, על ידי
 שתתקן להם ערי מקלט, כדי שינצלו מהגואל הדם,
 וגם תכין להם שם כל צרכי חיותם], איכא דאמרי
 אמר ליה, 'יפה עשית, במה שתיקנת להם ערי מקלט,
 שבכך הוזרחת שמש לרוצחים'. לח לשון
 הפסוק, 'אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן
 מזרחה שמש'. לט. ראה לשון המדרש (דב"ר
 פרשת ואתחנן ב, ל), א"ל הקדוש ברוך הוא למשה,
 הזרח שמש לרוצח ונתת לו מקלט, שיגלה לשם שלא
 יאבד בעון הרציחה, כשם שהשמש הזה מאיר לעולם.
 וראה עוד בערוך לגר (מכות י, א ד"ה הזרח) שביאר,

אמר, שהאבות שהם חג"ת, אינם מתכללים, שאינם
 מקבלים אור, וכל שכן הבנים, שהם נה"י. והיינו
 שכתוב 'נגע צרעת כי תהיה באדם', באדם ממש,
 דהיינו בז"א שה"ס היה דאלפים שבג' אדם. ומכאן
 יורד למי שיורד, דהיינו לאדם התחתון שגרום לזה,
 וסותם אורו, ונמצא נגע לכל, מאותו סגירת האורות.
 וראה לשון הזוהר (שם מט, ב) 'סגירו דנהירו
 עילאה'. ובמקדש מלך (שם) פירש, שאורות אבא
 עדיין לא באו לזעיר, ולכך אוהזים החיצונים באורות
 דאימא, ונעשו נגעים. לד. רבנו נקט במליצת
 לשון כלשון הפסוק הנאמר בענין קין (בראשית ד,
 יד), 'וְהָיָה כָּל מִצְעָי יִהְיֶהנִי'. לה. ומצינו
 ש'בדד' מרמז על מסירת האדם לידי המזיקין,
 בתיקוני זוהר (תיקון טט) מבואר, ש'בדד' בגימטריא
 עשר, כחשבון עשר קליפות של חול, וכאשר האדם
 מתלבש בהם נאמר בו 'בדד ישב מחוץ למחנה
 מושבו'. ובספר הליקוטים (פרשת תזריע סוף סימן יג)
 כתב, וזה לשונו, אם היה מצורע מוחלט, אוי לו כי
 בדד ישב מחוץ למחנה מושבו 'בדד' עולה עשרה,
 רצה לומר, חוץ לעשר ספירות, למקום החיצונים,
 וטמא טמא יקרא שנמסר ביד מחבלים בשדה, ונקרא
 'שדה' על שם שדים, מחלק 'איש יודע ציד איש
 שדה', כי משם חלקו של עשו, רחמנא לשיזבן.
 לו כיון שסגורים ממנו האורות העליונים, נמצא
 שאין לו שום שמירה ויכול להינזק ולמות ע"י

מְעַלְיו צֶלֶם אֱלֹהִים, וּבִפְרֻט בְּעוֹן שְׁפִיכוֹת דָּמִים 'כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה לְהִיּוֹת נְזוּק מִהַמְזִיקִין הַשּׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם, אֶת הָאָדָם' (בראשית ט, ו), וְאֵן הוּא מוֹכֵן

זרע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

פוגם בצלם אלוקים למעלה. ובודאי שעבור זה יסתלק גם מעליו הצלם אלוקים שעליו מדה במדה, וְאֵן - כשיסתלק ממנו הצלם אלוקים, הוא מוֹכֵן לְהִיּוֹת נְזוּק מִהַמְזִיקִין הַשּׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב בְּזוּהַר (זוהר ח"א עא, א) ^{נד} עַל

הַצֶּלֶם אֱלֹהִים שְׁעָלָיו, וּבִפְרֻט מִי שְׁחוּטָא בְּעוֹן שְׁפִיכוֹת דָּמִים - רציחה, שפוגם בזה בצלם אלוקים, וכמו שכתוב (בראשית ט, ו) 'שִׁפְךָ דַם הָאָדָם בְּאָדָם דְּמוֹ יִשְׁפֹךְ כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם', ודרשו בזוהר (ח"ב ז, א) ^{נד} שֶׁהָהוֹרָג אֶת הַנֶּפֶשׁ,

ציונים ומקורות

קמי מאריהון ולא עברין על פקודי אורייתא, זיו דיוקנא דלהון לא אשתני מחיזו דדיוקנא עלאה, וכל בריין דעלמא זעין ודחלין קמיה, ובשעתא דבני נשא עברין על פתגמי אורייתא, אתחלף דיוקנא דלהון, וכלהו זעין ודחלין מקמי בריין אחרנין, בגין דאתחלף דיוקנא עלאה ואתעבר מנייהו, וכדין שלטי בהו חיות ברא, דהא לא חמו בהו ההוא דיוקנא עלאה כדקחזי. ובזוהר (ח"ג קכג, א) כתוב וזה לשונו, ובגין דכלא אתברי בהאי צולמא דעל כל ישראל דאיהי צדיק [ולפי שכל החיות והעופות נבראו על ידי המלכות, שהיא צלם אלקים השורה על כל צדיקי ישראל], אתמר בהון [לכך נאמר בהם] 'זמוראכס וחתכס יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים' וגו' [שכולם יש להם פחד מורא מצדיקי ישראל אשר יש על פניהם צלם אלקים] וכו', וכל אלין למה מתפחדין מהאי דיוקנא דאינון תמתן אתבריאו, אלא משום דשם ידו"ד שריא עליה [וכל אלו החיות והעופות למה הם מפחדים מהצלם אלקים שעל האדם שממנו נבראו, אלא רק מפני השם הו"ו"ה השורה על הצדיק ואינו שורה עליהם] וכו', וכל מאן דפגים עובדוי אתפגים דיוקניה, ושם ה' לא שריא באתר פגים [וכל מי שחטא ופגם מעשיו, נפגם הצלם שעליו ושם ה' אינו שורה במקם פגום, והחיות אינם יראים מאיש זה], ובההוא פגימו שריא חשך [ובפגם ההוא שורות הקליפות הנקראות חושך ומחשיכות את עולמו], בגין פגימו דסיהרא דשריא ביה חשוכא [משום פגם הירח ששורה בו החושך] וכו', ובההוא אתר דשרי ההוא חשך, כמה מלאכי חבלה, דאתקריאו נחשים ועקרבים מתקרבין ליה, ויהבין ליה כמה נשיכין ואלין אינון יסוריין [ובאותו מקום ששורה בו החושך של הקליפה, כמה מלאכי חבלה - מזיקין- הנקראים נחשים ועקרבים מתקרבים אליו להזיקו וליסרו,

שכמו שלגבי הבא במחירת נאמר (שמות כב ב) שאם זרחה השמש הוא ניצול מבעל הבית, שאם הרגו נהרג עליו, כן ע"י עיר מקלט ניצול הרוצח, ואם הרגו גואל הדם שם, נהרג עליו, ולכן דומה עיר מקלט להזרחת השמש. ורבינו מבאר ענין הזרחת השמש, באופן אחר. מ. לשון הזוהר, הא כיצד, [הדריבור] 'אנכי ה' אלוקיך' [היה כתוב בלוחות], לקבל [מול דיבור] 'לא תרצח' וכו', דמאן דקטיל, אזעיר דמותא וצלמא דמאריה [לפי שמי הורג את האדם, ממעט כדמות ובצלם של יוצרו], דכתיב 'כי בצלם אלקים עשה את האדם', וכתיב [יחזקאל א, כו] 'ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם', אמר רבי חייא, כתיב 'שפך דם האדם באדם דמו ישפך' וגו', מאן דשפך דמא, כאלו אזעיר דמותא וצלמא דלעילא, כלומר, לא אזעיר דמותא דא אלא דמותא אחרא [מי ששופך דם, לא מיעזר רק הדמות של האדם למטה בלבד, אלא גם את הדמות של האדם העליון, הקב"ה], משמע דכתיב 'שפך דם האדם באדם דמו ישפך', באדם עלאה מטי האי פגימותא מההוא דמה דאושיר [באדם העליון מגיע הפגם של הדם ששפך], מאי טעמא, משום 'כי בצלם אלקים עשה את האדם'. מא. לשון הזוהר, 'זמוראכס וחתכס יהיה', מכאן ולהלאה יהא לכוון דיוקנין דבני נשא, דהא בקדמיתא לאו הוו דיוקנין דבני נשא, תא חזי, בקדמיתא כתיב 'בצלם אלוקים עשה את האדם', וכתיב (בראשית ט, ה) 'בדמות אלוקים עשה אותו' כיון דחטו אשתנו דיוקנייהו מההוא דיוקנא עלאה, ואתהפכו אינון למדחל מקמי חייון ברא. בקדמיתא כל בריין דעלמא זקפן עיינין וחמאן דיוקנא קדישא עלאה וזעאן ודחלין מקמיה, כיון דחטו אתהפך דיוקניהו מעייניהו לדיוקנא אחרא ואתהפך דבני נשא זעין ודחלין קמי שאר בריין. תא חזי, כל אינון בני נשא דלא חטאן

כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב בְּזֹהָר (ח"א, עא, א) עַל פְּסוּק (שם ט, ב) 'וּמִזְרָאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה'. וְכָל עֵקֶר שְׁלִיטָתָם הוּא בְּלִילָה, וְלִבְנֵי עָרֵי מִקְלָט אֵלֶּה שֶׁהָיוּ קוֹלָטִים מִכָּל צָר וּמִשְׁטֵיץ, כְּמוֹ שֶׁפְּתַב הַזֹּהָר (ח"ב קיד, ב), שְׁזָהוּ הַטַּעַם שֶׁל 'וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים'

וְכוּ' (במדבר לה, יא), נִקְרָא כְּמוֹ זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁכָמוֹ שְׁפִיזוֹם אֵין לָהֶם רְשׁוֹת לְשִׁלְטָה, דְּכִתְיִב (תהלים קד, ב) 'תִּשְׁתַּחֲשָׁד וְכוּ' (ראה זוהר ח"א לד, ב. ח"ג רמט, א), כִּדְּ בְּעָרִים הָאֵלֶּה לֹא הָיָה לָהֶם רְשׁוֹת לְפָנֵם.

זרע שמשון המבואר

הפרשת ערי מקלט, כמו זריחת השמש, מפני שְׁכָמוֹ שְׁפִיזוֹם שהשמש זורחת בו, אין לָהֶם למזיקין רשות לשלטה על בני האדם, כְּדִכְתִּיב (תהלים קד, ב) 'תִּשְׁתַּחֲשָׁד וְכוּ' וְהָיָה לִילָה בּוֹ תִרְמַשׁ כָּל חַיְתוֹ יַעֲרֵ, שֶׁרַק בְּלִילָה יֵשׁ רְשׁוֹת לְמִזִּיקִים, שְׁדוּמִים לְחִיּוֹת הַיַּעַר, לְרִמּוֹשׁ וּלְשִׁלּוֹט, וְלֹא בְיוֹם (ראה זוהר ח"א לד, ב. ח"ג רמט, א)^{מב}, כִּדְּ גַם בְּעָרִים הָאֵלֶּה - עָרֵי הַמִּקְלָט, לֹא הָיָה לָהֶם - לְמִזִּיקִים, רְשׁוֹת לְפָנֵם וְלִהְיוֹק אֶת הַרוּחַ בְּשׁוּגָג.

הַפְּסוּק (שם ט, ב)^{מב} 'וּמִזְרָאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה'.

וְכָל עֵקֶר שְׁלִיטָתָם שֶׁל הַמִּזִּיקִין הוּא בְּלִילָה^{מב}, וְלִבְנֵי עָרֵי מִקְלָט אֵלֶּה, שֶׁהָיוּ קוֹלָטִים אֶת הַרוּחַצִּים מִכָּל צָר וּמִשְׁטֵיץ - מִכָּל שׁוּנָא וּמִכָּל מִקְטָרָג, שֶׁהֵם הַקְּלִיפּוֹת הַרוּחִצִּים לְהִזִּיקֶם, כְּמוֹ שֶׁפְּתַב הַזֹּהָר (ח"ב קיד, ב)^{מב}, שְׁזָהוּ הַטַּעַם שֶׁל מִצּוֹת 'וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים וְכוּ' עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שְׁמָה רִצַּח מִכָּה נִפְשׁ בְּשִׁגְגָה' (במדבר לה, יא) שֶׁבַכְךָ יִנְצְלוּ מִהַמִּזִּיקִין. לִכֵּן נִקְרָא

ציונים ומקורות

(שמות שם), שביאר דברי המכילתא באופן אחר. אולם, גם דברי הזוהר שהובאו לעיל, שכתב ש'החושך שורה על האדם שנפגם צלמו, ובשביל זה מתקרבים אליו מלאכי חבלה להזיקו, משמע שהגורם לשליטת המזיקין - מלאכי חבלה - הוא החושך, והיינו בלילה. מוד. לשון הזוהר, פקודא (חדא) להפריש ערי מקלט למאן דקטל [בשביל מי שרצח], בגין הוא מצרי דקטלת במצרים [עבור המצרי שהרגת במצרים], דתמן הוה נחש הקדמוני וכל משרייתיה דהווי סחרין ליה וקטלת ליה בלא זמניה ולא דחלת מרודפין דיליה דבכמה אתרין רדפו אבתרך כמה נשין בנערותך דאינון נעמ"ה אגר"ת לילי"ת אוכמא, וקודשא בריך הוא יהיב לך ערי מקלט לאשתזבא מנהון. מזה. לשון הזוהר (ח"א לד, ב), 'זיברא אלהים וכו', את כל נפש החיה הרומשת' דא נפש דההיא חיה דאיהי רומשת לך' סטרי עלמא ומאן איהי חיה דאיהי רומשת הוי אימא

ונותנים לו כמה נשיכות, ואלה הם היסורים הבאים על האדם]. מב. לשון הפסוק, 'וּמִזְרָאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיְתַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם כְּכָל אֲשֶׁר תִּרְמַשׁ הָאָדָמָה וּבְכָל דְּגֵי הַיָּם כִּי תִּזְכְּרֶם נִתְּנוּ'. מג. בברכות (ה, א) אמרו שיקרא אדם קריאת שמע על מטתו מפני המזיקין. וראה בחולין (צא, א) שאסור לתלמיד חכם לצאת יחידי בלילה, שלא יינזק (רש"י שם). ומבואר שיליה הוא זמן המזיקין. ובירושלמי (שקלים פ"ה ה"ד) מבואר, שאין ראוי ליתן צדקה בלילה, שהוא כ'מסיג גבול' של החיצונים השולטים בלילה. וכן כתב בפרי עין חיים (שער מנחה ומעריב פ"ב). וכתב רש"י (שמות יב, כב), מגיד שמאחר שניתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע, ולילה רשות למחבלים הוא, שנאמר (תהלים קד, ב) 'בו תרמוש כל חיתו יער'. מקור דברי רש"י, הוא במכילתא (פרשת בא, מסכתא דפיסחא פרשה יא), ובבבא קמא (ס, א). אך ראה רמב"ן

וְאֵת כָּאֵן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַזְרִיחַ לוֹ
הַשֶּׁמֶשׁ. דְּאִמְרִינָן בִּילְקוּט (ראה ילקוט
שמעוני פרשת ואתחנן רמז תתכט) עַל פְּסוּק (דברים
ד, מא) 'אִזּוּ יִבְדִּיל מִשֶּׁה' וְכו', מִשָּׁל לְאַחַד

זרע שמשון המבואר

יגלה ויתכפר בזה, כָּף אף על פי שמי שהרג
במזיד חייב מיתה, מכל מקום, כָּל מִי שֶׁהָרַג
שׁוֹנֵג, הרי הוא גֹּלָה, שְׁנַאמַר (במדבר לה, יא) ^מ
'וְנָם אֵל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵל וְחִי' - ועל ידי
שיגלה לערי מקלט, יתכפר ויחיה.

וסובר רבי יהודה, שכמו כֵּן קִזְו, כָּבֵר
קָבַל עֲנָשׁוּ עַל הַרִיגַת הַבַּל, בְּמַה שֶׁהָיָה רְאוּי
לְהִיּוֹת 'נֶעַ וְנָד בְּאַרְצֵי' ^ט, ויתכפר לו בכך,
ועוד, שָׁאף שלא נתקיים כל מה שנגזר

לדעת רבי יהודה, נתכפר קין בגלותו, והזרחת השמש
פירסמה שחזרו לקדמותו

וְאֵת כָּאֵן אצל חטאו של קין, אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, שֶׁהִקְבִּי'ה הַזְרִיחַ לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. ויתבאר
בהקדם מה דְּאִמְרִינָן בִּילְקוּט שמעוני (ראה
פרשת ואתחנן רמז תתכט) ^מ, עַל הַפְּסוּק (דברים ד,
מא) ^מ 'אִזּוּ יִבְדִּיל מִשֶּׁה' וְכו', מִשָּׁל לְאַחַד שֶׁהָרַג
וְכו', ואמר לו המלך, שאילו היה עושה כן
במזיד, היה נהרג, אך כיון שעשה כן בשוגג,

ציזונים ומקורות

ביאר רבינו (שיר השירים אות יב) לענין ליל ט"ו
בניסן. מו. הלשון שרבינו מביא, אינו לפנינו.
וז"ל הילקוט, 'לנוס שמה רוצח' (דברים ד, מב), משל
למה הדבר דומה, לחרש [אומן] שהיה עושה איקונין
[אנדרטה בצורה] של [ה]מלך, ונשברה לתוך ידו, אמר
המלך, אלו לטובתו [לרצוננו] נשברה היה נהרג,
ועכשיו שלא לטובתו יטרד למטלון [לגלות, או לבית
הסוהר. ע"פ מתנות כהונה (במדבר"ד ז, ב)], כך 'שופך
דם האדם באדם דמו ישפך', אבל מי שהורג נפש שלא
בטובתו גולה, שנאמר (שם) 'וְנָם אֵל אַחַת הָעָרִים הָאֵל
וְחִי', יתברך שמו שכן שוקד היאך לזכות את בריותיו,
ועל כל העבירות נתן כפרה. מו. לשון הפסוק
הובא במילואו לעיל. מה. לשון הפסוק, 'לָנָם
שָׁמָּה רֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת רֵעֵהוּ בְּכִלֵּי דַעַת וְהוּא לֹא
שָׂנֵא לוֹ מִתְּמַל שְׁלֶשֶׁם וְנָם אֵל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵל
וְחִי'. מט. לשון הפסוק, 'הֵן גִּרְשָׁת אֹתִי הַיּוֹם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי אֶסְתֵּר וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאַרְצֵי
וְהָיָה כֹל מִצְּאֵי יִהְיֶגְנִי'. [ראה תרגום אונקלוס, שינע'
תירגם 'מטלטל', ונד' תירגם 'זגלין']. נ. כוונת
רבו נראה, שבתחילה כתב שכבר נגזר עליו העונש
להיות 'נע ונד', והיינו שמחמת כן נתכפר לו עונו,
וא"כ לכך ראוי שיחזור לו דמותו וצלמו כמו קודם
החטא, ומוסיף לומר עוד, שאף שבאמת ויתר לו

דא לילית אשר שרצו המים למיניהם דמיין מגדלין
לון, דכד אתי סטרא דדרום שראן מיין ונגדין לכל
סטרין וארבי ימא אזלין ועברין וכו'. ר' חזקיה אמר,
'הרומשת' השורצת מבעי ליה, אלא כדאמרינן רמש
ליליא, ועל דא 'בו תרמוש כל חיתו יער', דכולהו
שלטאן בשעתא דאיהי שלטא ופתחין שירתא בתלת
סטרין דפלגו ליליא זומרי שירתא ולא משתככי.
ותרגומו בפירוש הסולם, זו היא נפש של אותה
החיה הרומשת לד' רוחות העולם. פירוש, שדורש
רומשת כמו רומסת, ואומר שהיא רומסת ומחרבת
לכל רוחות העולם. והיא לילית וכו'. 'תרמוש כל
חיתו יער', דהיינו שכל כחות החשך, שהם חיתו יער,
שולטים בלילה, וע"כ כל נפש חיה הרומשת, פירושו
המלכות. שכולם שולטים בשעה שהלילה, שהיא
הנוקבא, שולטת. כי המלכות כוללת כל מה
שמתחתיה, ואפילו הקליפות. לשון הזהר (ח"ג רמט,
א), כיון דאנהיר שמשא כל חד וחד אתכניש לאתריה,
הדא הוא דכתיב 'תורח השמש יאספון' וגו'. וכן
מבואר בזהר (ח"א קע, ב) לענין שרו של עשו. וכן
כתב רבינו (ואתחנן אות ד ד"ה ויש לומר) 'ולכן אין
רנה של תורה אלא בלילה, להעביר החיצונים
ממשלתם, מה שאין כן ביום, שכבר בלאו הכי אין
להם שליטה, כדכתיב 'תורח השמש יאספון'. וכן

מחלקתם של קין והבל. דרבי יהודה סבר, כמאן דאמר במדרש (ראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ד פי"ח) שנתעוררו על הפהנה, וקין היה לו לכאורה קצת טעם להרג אותו, שהעבודה בכורות (ובחים קיב, ב), והוא היה בכור, והיה דן אחיו

שעדין נשאר לו חצי הגזרה (סנהדרין לו, ב), דכתיב (שם ד, טו) 'וישב בארץ נוד', והיו לו לכפרת עונו, ולכן הזריח לו השמש, שחזר לו דמותו וצלמו.

ופלוגתייהו דרבי יהודה ורבי נחמיה תליא בטעם

זרע שמשון המבואר

לרבי יהודה היה קין שונג בהריגת הבל, ונתכפר בגלותו ופלוגתייהו - וסברת מחלוקתם דרבי יהודה ורבי נחמיה האם יש לפרש שהקב"ה הזריח לו השמש, תליא בטעם מחלקתם של קין והבל, שמחמתה הרג קין את הבל. דרבי יהודה סבר, כמאן דאמר במדרש (ראה עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ד פי"ח)²², שנתעוררו לריב על הפהנה - מי משניהם יזכה להיות כהן ולהקריב קרבנות לפני הקב"ה, ולפי זה, קין היה לו לכאורה קצת טעם להרג אותו - את הבל, שהרי בתחילה, עד שלא הוקם המשכן, היתה העבודה של הקרבנות, נעשית בכבודות, כמו ששינונו (ובחים קיב, ב)²³, והוא - קין היה בכור - שנולד ראשון

עליו, משום שמחל לו הקב"ה כשעשה תשובה, מכל מקום, עדין נשאר לו להעניש בחצי הגזרה, דכתיב (שם ד, טו)²⁴, 'וישב בארץ נוד', וכמו שאמרו בגמרא (סנהדרין לו, ב)²⁵, ושני העונשים שנגזרו עליו שיהיה 'נע ונד', היו לו לכפרת עונו, ולכן הקב"ה הזריח לו השמש, היינו לרמוז, שעל ידי הכפרה בגלותו, חזר לו דמותו וצלמו - הצלם אלוקים שיש בכל אדם שאינו חוטא, שהם נאכדו ממנו כשהרג את הבל, ועכשיו חזרו להיות בו, ועל כן שוב לא יוכלו המזיקין לשלוט בו ולהזיקו, וייסרתו ממנו כמו שהם מסתתרים ומתחבאים ביום בשעת זריחת השמש.

ציונים ומקורות

צריך לקבל עונש על כך. נג. עיין ילקוט ראובני (פרשת בראשית ד"ה ונפיק), שכתב כן בשם מדרש, אמנם לא נמצא במדרש לפנינו. אולם נראה שמקור דברי הילקוט ראובני מתוך ספר עשרה מאמרות וזה לשונו, 'מהא דכתיב גבי ראובן (בראשית מט, ג) יתר שאת ויתר עו', למדנו שהעבודה [בכורות הוא משפט הכהונה. לפיכך נתעורר קין בה תחילה. ופירש ביד יהודה (על העשרה מאמרות), שקין שהיה הבכור ועיקר התולדה, נתעורר תחילה להכהונה ולהביא קרבן. ובפשוט נראה כוונת העשרה מאמרות, שקין היה הראשון שרצה להביא קרבן. ורבינו הבין בכוונת 'נתעורר', שהיה קין 'מריב' על כך עם הבל. וראה לב אריה (פרשת שמיני אות יז) שביאר מה שלא היה ראוי קין לכהונה בתחילה, אף

הקב"ה ולא נתקיים בו מה שנגזר עליו ולא קיבל את העונש, וממילא יתכן היה לומר שאף שויתר לו השי"ת על עונשו מ"מ גם לא נתקן חטאו ואינו ראוי שיחזור לו דמותו וצלמו שנסתלקו ממנו, על כך מוסיף רבנו לומר שאף שויתר לו הקב"ה במקצת, מ"מ עדיין נשאר לו חצי מהגזירה, והיינו שהיה לו עונש על חטאו, וממילא בודאי ראוי שיע"י כך יהיה נתקן מחטאו ויחזור לו דמותו וצלמו ככתחילה מאחר שקיבל עונש. נא. לשון הפסוק, 'ויצא קין מלפני ה' וישב בארץ נוד קדמת עדין'. נב. לשון הגמרא, אמר רב יהודה בריה דרבי חייה, גלות מכפרת עון מחצה, מעיקרא כתיב 'והייתי נע ונד', ולבסוף כתיב 'וישב בארץ נוד'. והיינו שמאחר שהוא בגלות, נתכפר לו מחצה מחטאו, ושוב אינו

הַבֵּל כְּמִי שֶׁמְעוֹרָר עַל הַכְּהֻנָּה, שֶׁהוּא חֵיב מִיתָה (ראה תנחומא פרשת צו סימן יג), וְהָיָה שׁוֹגֵג בְּדִין, וְכָבֵד קָבֵל עֲנָשׁוֹ לְגַמְרֵי. אוֹ עַל הַתְּקַרְקְעוֹת (שמו"ר לא, יז), אוֹ עַל תְּאוֹמָה יִתְרָה וְכו' (ב"ר כב, ז), וְהָיָה

זרע שמשון המבואר

לרבי נחמיה היה קין מזיד בהריגת הבל ולא כיפרה לו הגלות וְרַבִּי נַחְמִיָּה סָבַר, דְּמַחְלָקְתֶּם שֶׁל קִין וְהַבֵּל הָיְתָה, אוֹ עַל הַתְּקַרְקְעוֹת, שֶׁקִין וְהַבֵּל הִסְכִּימוּ בִּינֵיהֶם, שֶׁקִין יִזְכֶּה בְּכָל הַתְּקַרְקְעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְהַבֵּל יִזְכֶּה בְּמַטְלָלִין, וְעַל כֵּן טַעַן קִין, שֶׁאִין רְשׁוֹת לְהַבֵּל לְגוֹר בְּשׁוּם מְקוֹם בְּעוֹלָם, וְהַרְגוּ, כְּמַבּוֹאֵר בְּמַדְרַשׁ (שמו"ר לא, יז)¹¹. אוֹ שָׂרְבוּ בִּינֵיהֶם עַל הַתְּאוֹמָה הַיִּתְרָה - הַשְּׂנִיָּה וְכו' שְׁנוֹלְדָה עִם הַבֵּל¹², מִי יִשְׁאַנֶּה, וְהַרְגוּ קִין אֶת הַבֵּל, כְּדִי שֶׁהוּא יִשְׁאַנֶּה, כְּמַבּוֹאֵר בְּמַדְרַשׁ (ב"ר כב, ז)¹³, וְלִפִּי פִירוּשִׁים אֱלֹהִים, נִמְצָא שֶׁקִין הָיָה רָשָׁע, שֶׁהַרְגוּ אֶת אֲחִיו בְּמַזִּיד.

לאדם הראשון, וְהָיָה דִּן אֶת אֲחִיו הַבֵּל עַל מַה שֶׁרָצָה לְהַקְרִיב קָרְבָּנו כְּכֹהֵן, כְּמִי - כְּמִי זֶר שֶׁמְעוֹרָר עַל הַכְּהֻנָּה, שֶׁהוּא חֵיב מִיתָה (ראה תנחומא פרשת צו סימן יג)¹⁴, וְהָיָה שׁוֹגֵג בְּדִין - שֶׁחָשַׁב שֶׁעָלִיו מוֹטֵל לְהַרְגוֹ, וְכִיוֹן שֶׁהִיָּה שׁוֹגֵג וְלֹא מַזִּיד, כְּבָר קָבֵל עֲנָשׁוֹ לְגַמְרֵי, כְּמֵה שֶׁנִּגְזַר עָלָיו לְגַלּוֹת מִמְּקוֹמוֹ, כְּמִי כָּל רוֹצֵחַ בְּשׁוֹגֵג שֶׁגִּלּוֹתוֹ מִכְּפָרַת עָלָיו. וְלִכֵּן הַזְרִיחַ לוֹ הַקְּב"ה אֶת גִּלְגַּל הַחֲמָה, כְּדִי לְפָרְסֵם שֶׁקִיבֵל עוֹנָשׁוֹ, וְחֲזָרָה לֹא דְמוּתוֹ וְצַלְמוֹ, וְעַל יְדֵי כֵן, יִתִּירָאוּ כּוֹלָם מִלְּהַזִּיקוֹ, וְכַפִּי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל.

ציונים ומקורות

הוא דכתיב (משלי כח, כב) 'נבהל להון איש רע עין', זה קין שהבהיל עצמו ליטול העולם, כיצד, כשהיה עם אחיו, שנאמר (בראשית ד, ח) 'זיהי בהיותם בשדה', אמרו זה לזה, בא ונחלוק העולם. אמר קין, טול אתה את המטלטלין, ואני הקרקעות, וחלקו ביניהם, נטל הבל את המטלטלין, וקין את הקרקעות, וחשב להוציא מן העולם, היה הבל מהלך בעולם וקין רודפו, אמר לו, צא מתוך שלי, והיה הולך להרים, ואומר, צא מתוך שלי, עד שעמד עליו והרגו, הוי 'נבהל להון איש רע עין' זה קין שהיתה עינו רעה באחיו, ולא ידע 'כי חסר יבואנו', ומה חסרונ הגיע לו, שאמר הקדוש ברוך הוא 'נע ונד תהיה בארץ'. נו. פירוש, שכשנולד קין נולדה עמו תאומה אחת, וכשנולד הבל נולדו עמו שתי תאומות, כמו שביאר רש"י (בראשית ד, א) וז"ל, 'את קין', 'את אחיו את הבל', 'שלוש יתים ריבויים הם, מלמד שתאומה נולדה עם קין, ועם הבל נולדו שתיים, לכך נאמר 'ותוסף', ע"כ. ומקור הדברים הוא במדרש (ב"ר כב, ג-ג), אמר ליה רבי יהושע בן קרחה, עלו למטה שנים, וירדו שבעה, קין ותאומתו, והבל ושתי תאומותיו וכו', ותוסף ללדת את אחיו את הבל, הדא מסייעא לרבי יהושע בן קרחה, דאמר, עלו למטה שנים וירדו שבעה. גח. לשון המדרש, ויאמר קין אל

שהיה בכור, ונתגלגל באהרן ונזדכך ונעשה ראוי לכהונה. [במדרש (ב"ר כב, ז) אמרו, שקין והבל היו מדיינין, זה אומר בתחומי בית המקדש נבנה, וזה אומר בתחומי בית המקדש נבנה. וראה זרע ברך (פרשת בראשית ראשון ד"ה ויאמר קין) שביאר דברי המדרש לענין הכהונה שניטלה מקין, וכתב, 'הוא על פי מדרש רבה על פסוק 'אם תטיב שאת' זה הכהונה, כמה דאת אמר 'וישא אהרן את ידיו, דמשמע שעל ידי מעשיו ניטלה ממנו העבודה, וקין לא הביין הדברים ואמרם אל הבל אחיו ופתר לו על אופן הנ"ל, והגיד לו שמן השמים קנסוהו, וניטלה ממנו העבודה, ולכך ראוי שבתחומי נבנה ביהמ"ק, ומתוך כך 'ויקם' וגו']. גח. לשון המשנה, עד שלא הוקם המשכן, היו הבמות מותרות, ועבודה בבכורות. ומשהוקם המשכן, נאסרו הבמות, ועבודה בכהנים. גח. ז"ל המדרש, כי ביום שעמד עוזיה להקטיר בהיכל, רעשו שמים וארץ, ובאו השרפים לשרפו בשריפה, כמו שנאמר (במדבר טז, לה) 'ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת', על שהקריבו קטורת זרה, וזהו שקראם שרפים שבאו לשרופו, ובאו שמים כמו כן לשרופו, והארץ לכולו, כסבורים דינו להבלע קרחה שערער על הכהונה. נו. לשון המדרש, הדא

שִׁישׁ בּוֹ אֶחָד מֵאַרְבַּע מְרֹאוֹת נִגְעִים
הִלְלוּ, אֵינָן אֲלָא מִזְבַּח כְּפָרָה. וְאֶמְרִינָן
שָׁם בְּמִדְרָשׁ (ילקוט שמעוני פרשת ואתחנן רמז
תתכט), אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינְאֵי, הָאֲרַת
לְעוֹלָמָךְ בְּשֵׁם שְׁהַשְׁמַשׁ מְאִיר, מְזוֹרְחָה

רְשָׁע. וּמִשּׁוֹם הָכִי פָּרִיךְ, לְאוֹתוֹ רְשָׁע
וְכוּ', כְּלוֹמַר, שְׂאִינוּ דִּי לוֹ עֲנֵשׁ הַגְּלוּת,
שְׁהָרִי לֹא הָיָה שׁוֹגֵג, אֲלָא מְזִיד
וּפּוֹשְׁע.

אֲלָא דְאֶמְרִינָן בְּכַרְכוֹת (ה, ב), כָּל מִי

זרע שמשון המבואר

המציא הקב"ה לקין תקנה אחרת על עוונו
על ידי הצרעת. והיינו בהקדם מה דְאֶמְרִינָן
בגמרא בכרכות (ה, ב)^ט, שְׁכַל מִי שִׁישׁ בּוֹ
אֶחָד מֵאַרְבַּע מְרֹאוֹת נִגְעִים של צרעת הִלְלוּ
- הכתובים בתורה^ו, אֵינָן אֲלָא מִזְבַּח כְּפָרָה
- הם מכפרים עליו מעוונותיו. ועוד יש
להקדים מה דְאֶמְרִינָן שָׁם בְּמִדְרָשׁ (ילקוט
שמעוני פרשת ואתחנן רמז תתכט)^{טו}, אָמַר רַבִּי יוֹסִי
בְּרַבִּי חֲנִינְאֵי, מִשֶּׁה רַבִּינוּ אָמַר לְהַקְבִּיָה,
הָאֲרַת לְעוֹלָמָךְ בְּשֵׁם שְׁהַשְׁמַשׁ מְאִיר, כְּמוֹ

וּמִשּׁוֹם הָכִי פָּרִיךְ - מקשה רבי נחמיה
על רבי יהודה, וכי לְאוֹתוֹ רְשָׁע וְכוּ', שהרג
לאחיו במזיד, היה הקב"ה מזריח לו גלגל
חמה, הרומז שכבר נתכפר לו חטאו מפני
שהלך לגלות, כְּלוֹמַר, שְׂאִינוּ דִּי לוֹ לְקִין
בְּעֲנֵשׁ הַגְּלוּת כדי להתכפר ושיתזור לו
דמותו וצלמו, וע"י כך ישמר מן המזיקין,
שְׁהָרִי לֹא הָיָה שׁוֹגֵג, אֲלָא מְזִיד וּפּוֹשְׁע.

צדעת קין הביאה אותו לעסק התורה שמכפרת

אֲלָא שֶׁסוֹבֵר רַבִּי נַחֲמִיָה, שֶׁמְכַל מְקוֹם

ציונים ומקורות

והיה בעור בשרו לנגע צרעת' וגו', ופירשו חכמים,
שלישאת' ובהרת' יש לתולדה', כלומר, מראה הדומה
לה, שמתמאה גם כן, נמצא שהם ארבע מראות נגעים
[ראה משנה (נגעים פ"א מ"א), גמרא (שבועות ה,
א-ב), מזרחי (ויקרא יג, ב)]. סא. לשון הילקוט,
אמר רבי יוסי ברבי חנינאי, הארתה לעולמך כשם
שהשמש מאיר, בשעה שהפרשת ערי מקלט שהיא
כפרה לרוצח, שנאמר 'מזרחה שמש לנוס שמה
רוצח', אמר ליה ואם יחרבו הערים האלה להיכן
בורחין, אמר ליה יברחו לתורה, מה כתיב בענין הזה
(שם ד, מד) 'וזאת התורה', יברח לתורה, שכל מי
שחושש באחד מאבריו, התורה מרפאתו, שנאמר
(משלי ג, ח) 'רפאות תהא לשריך, אלו הצדיקים
וכו'. ובדברים רבה (פרשת ואתחנן ד"ה לנוס שמה)
מובא, שאמר להם משה, התורה לפניכם שהיא מצלת
יותר מערי מקלט, שערי מקלט אינן קולטות אלא
לשוגגין, והתורה פונה את השוגגין ואת המזידין,
ומה כתיב שם, 'וזאת התורה אשר שם משה' (דברים
ד, מד), מהו 'וזאת', עשאה מוסף על ערי מקלט, מה
ערי מקלט מצילות מן המיתה, אף התורה כן. ועוד
אמרו במדרש (שם), אמרו ישראל, רבנו משה, אם

הבל אחיו ויהי בהיותם' וגו' (בראשית ד, ח), על מה
היו מדיינים וכו', אמר רבי הונא, תאומה יתירה
נולדה עם הבל, זה אומר, אני נוטלה שאני בכור, וזה
אומר, אני נוטלה שנולדה עמי, ומתוך כך זיקם קין,
ע"כ. מלשון המדרש משמע, שעדיין לא נשאה הבל
אלא שביקש לישאנה, וקין הרגו כדי שהוא יוכל
לישאנה. אמנם בתיקוני זוהר (תיקון סט קיג, א)
מבואר, שכבר נשא אותה הבל, שז"ל, מאי 'שא"ת'
[שנאמר בקין (בראשית ד, ז) 'הלא אם תיטיב שאת'
וכו', ובהפוך אתון 'שאת' איהי 'שא"ת' הוא
'שא"ת' בהפוך אותיות], הכא רמיז [כאן נרמז] דעבר
[קין] על 'ואל אש"ת עמיתך לא תתן שכבתך' (ויקרא
יח, כ) וכו', דאתא [שבא] על תאומתו של הבל
[שהיתה גם אשתו], ודא איהו [וזהו מה שכתוב
(בראשית ד, ח) 'זיקם קין אל הבל', קם על תאומתו
[ואשתו] של הבל [ובא עליה], ולבחר קטיל לבעלה
[ואחר כך הרג קין את הבל בעלה]. נט. לשון
הגמרא, והתניא, כל מי שיש בו אחד מארבעה מראות
נגעים הללו, אינן אלא מזבח כפרה. ס. שהן
שאת ותולדתה ובהרתה, שנאמר (ויקרא יג,
ב) 'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת

דְּתַקְנֵתִיהָ דְּמְצֻרַע, יַעֲסֵק בְּתוֹרָה, דְּכָתִיב (משלי טו, ד) 'מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים' (ראה ערכין טו, ב), כְּפִי שְׂיִבְרַח לְתוֹרָה, וְהַתּוֹרָה מְגֻנָּא וּמְצֻלָּא (סוטה כא, א), וּבִזְהָ יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה, וְיִתְכַפֵּר לֹא עוֹנָו.

שְׁמִשׁוֹן' (דברים ד, מא-מב), בְּשָׁעָה שְׁהַפְּרַשְׁתָּ עָרֵי מְקַלְט, שְׁהוּא כְּפָרָה לְרוֹצְחֵי. אָמַר לוֹ, וְאִם יִחַרְבוּ הָעָרִים לְהִיכֵן בּוֹרְחִים, אָמַר לוֹ, יִבְרַחוּ לְתוֹרָה וְכו', עב"ל. וּמִשְׁוֹם הָכִי הִזְרִית לֹא אֶת הַצְּרַעַת,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבוּאָר

וּמִשְׁוֹם הָכִי הִזְרִית לֹא הַקְּבָ"ה לְקִינָא אֶת הַצְּרַעַת, שְׁלֵא נִתְכַוֵּן לְהַעֲנִיב בְּכך, אֵלֵא לְרִמּוֹז לֹא דְהָרִי תַקְנֵתִיהָ דְּמְצֻרַע - תַּקְנַת הַמְּצֻרַע שִׁיתְכַפֵּר לֹא עוֹנָו הִיא עַל יַדִּי שִׁיעֲסֵק בְּתוֹרָה, דְּכָתִיב (משלי טו, ד) 'מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים', כְּמְבוּאָר בְּגִמְרָא (ערכין טו, ב)¹⁰, וְכִפִּי שְׂיִבְרַח קִין לְתוֹרָה, וְהַתּוֹרָה מְגֻנָּא - מְגִינָה מִן הַיְסוּרִין וּמִן הַפּוֹרְעֵנוֹת, וּמְצֻלָּא - וּמְצִילָה מִהִיצֵר הָרַע, כְּמְבוּאָר בְּגִמְרָא (סוטה כא, א)¹⁰, וּבִזְהָ - שִׁיעֲסוּק בְּתוֹרָה, יִנְצַל מִהִיצֵר הָרַע וְיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה עַל חַטָּאוֹ¹⁰, וְיִתְכַפֵּר לֹא עוֹנָו, וְעַל יַדִּי כִּי יִנְצַל מִן הָעוֹנָשׁ. וְנִמְצָא, שְׁבִזְכוֹת הַצְּרַעַת

שְׁנֵאמַר (דברים ד, מא-מב)²⁰ 'מִזְרַחָה שְׁמִשׁ לְנֵס שְׁמָה רוֹצֵחַ וְגו' וְנֵס אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵל וְחַי', 'מִזְרַחָה שְׁמִשׁ' - הַזְרַחַת לְעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהִשְׁמַשׁ מֵאִיר, בְּשָׁעָה שְׁהַפְּרַשְׁתָּ עָרֵי מְקַלְט, כְּכַתוּב 'לְנֵס שְׁמָה רוֹצֵחַ וְגו' וְנֵס אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵל וְחַי', שְׁהוּא כְּפָרָה לְרוֹצְחֵי - הַהוֹרַג בְּשׁוּגַג גּוֹלָה אֲלֵיהֶם, וְהָרִי גִלּוֹת מִכְּפַרַת לוֹ. אָמַר לוֹ, וְאִם יִחַרְבוּ הָעָרִים - עָרֵי הַמְּקַלְט, לְהִיכֵן בּוֹרְחִים - לְהִיכֵן יִבְרַחוּ הַרוֹצְחִים לְהַנְצִל מִגּוֹאֵל הַדָּם וּמִן הַמְּזִיקִין, וּשְׁחַטָּא הַרְצִיחָה יִתְכַפֵּר לָהֶם, אָמַר לוֹ, יִבְרַחוּ לְתוֹרָה וְכו' - לְבַתִּי מִדְּרָשׁוֹת וְיַעֲסִקוּ שֵׁם בְּתוֹרָה, לְפִי שְׁגַם דְּבָרֵי תוֹרָה קוֹלְטִים וּמְצִילִים מִן הַמוֹת²⁰, עב"ל.

צִיּוֹנִים וּמְקוֹרוֹת

לֹא מִמַּשׁ כְּמִזְבַּח, שֶׁהִנְגַעִים מִכְּפָרִים גַּם עַל הַמְּזִיד. וּבְמַהֲרָשׁ"א (בְּרִכוֹת שֵׁם) כְּתַב, שְׁמִכְפָּרִים רַק עַל הַשׁוּגַג, כְּקַרְבֵּן, וְגַם סַמֵּךְ עַל הַגְּמָרָא בְּסוּטָה, שֶׁהַתּוֹרָה מְגִינָה מִכָּל פּוֹרְעֵנוֹת וְיִסּוּרִים, וְכַדְלָהֵן. וְצ"ע. סֵד. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסֻלְף בְּהָ שְׂבָר בְּרוּחַ'. סֵה. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, אָמַר רַבִּי חַמָּא בְּרַבִּי חֲנִינָא, מָה תַקְנַתוֹ שֶׁל מְסַפְרֵי לְשׁוֹן הָרַע, אִם תְּלַמִּיד חֹסֵם הוּא יַעֲסוּק בְּתוֹרָה, שְׁנֵאמַר 'מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים', וְאִין לְשׁוֹן אֵלֵא לְשׁוֹן הָרַע, שְׁנֵאמַר (ירמיהו ט, ז), 'חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנִים', וְאִין עֵץ אֵלֵא תוֹרָה, שְׁנֵאמַר (משלי ג, יח) 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בְּה', ע"כ. סו. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, אָמַר רַב יוֹסֵף וְכו', תּוֹרָה בֵּין בְּעֵינָא דְּעִסִּיק בְּהּ וּבֵין בְּעֵינָא דְּלֹא עִסִּיק בְּהּ, מְגַנָּא וּמְצֻלָּא וְכו', אֵלֵא אָמַר רַבָּא, תּוֹרָה בְּעֵינָא דְּעִסִּיק בְּהּ אֲצוּלֵי לֹא מְצֻלָּא. סו. וְאִמְרוּ בְּמַדְרַשׁ (אִיכ"ר פְּתִיחַתָּא דְּחִכְמֵי ב), עַל הַפְּסוּק (ירמיהו טז, יא) 'וְאוֹתֵי עֲזָבוּ וְאוֹת תּוֹרָתִי לֹא שָׁמְרוּ', הַלּוּאֵי אוֹתֵי עֲזָבוּ וְתוֹרָתִי

בְּטֵלוּ עָרֵי מְקַלְט לְהִיכֵן אֲנוּ בּוֹרְחִין, אָמַר לָהֶם לְתוֹרָה, שְׁנֵאמַר 'זוֹאת הַתּוֹרָה', וְהִיא נּוֹתַת לְכֹס חַיִּים, שְׁנֵאמַר (משלי ג, יח) 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בְּה'. סב. לְשׁוֹן הַפְּסוּקִים, 'אֲזוּ יִבְדִּיל מִשָּׁה שְׁלֵשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַחָה שְׁמִשׁ, לְנֵס שְׁמָה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת רַעְהוּ בְּכָלֵי דְעַת וְהוּא לֹא שְׁנָא לוֹ מִתְּמַל שְׁלֵשׁ וְנֵס אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵל וְחַי'. סג. לְכַאוּרָה נֵרָאָה מִדְּבָרֵי הִילְקוּט, שְׁכַתָּה שְׁגַם אִם יִחַרְבוּ עָרֵי הַמְּקַלְט יִשׁ תַּקְנָה לְרוֹצְחִים, עַל יַדִּי שִׁיבְרַחוּ לְתוֹרָה. וְלְכַאוּרָה זֶה לֹא כְּמִסְקַת הַגְּמָרָא (מְכוֹת י, א), שְׁמָה שְׁדְּבָרֵי תוֹרָה קוֹלְטִים, הֵינּוּ רַק מִמְּלֶאךְ הַמוֹת. וְצ"ע. וְעוֹד צ"ע, שְׁבִילְקוּט מְבוּאָר, שֶׁהַתּוֹרָה עוֹמַדַת וּמַצִּילַת בְּמִקּוּם עָרֵי הַמְּקַלְט, וְהָרִי עָרֵי מְקַלְט מִכְּפָרִים רַק עַל הַשׁוּגַג, וְרַבִּי נַחֲמִיָּה סוֹבֵר שְׁקִין הִיא מְזִיד. וְאוּלַּי הֵעִיקָר מָה שֶׁסַּמֵּךְ רַבִּינוּ, הוּא עַל הַגְּמָרָא בְּבִרְכוֹת, שֶׁהִנְגַעִים מִכְּפָרִים, וּמִשְׁמַע שְׁמִכְפָּרִים אֵף עַל הַמְּזִיד [בְּשַׁעֲרֵי הַגְּמוּל (סִימֵן מַג עֵינֵי יִסּוּרִים שֶׁל אֶהְבָּה) וּבְכַאוּרָה (בְּרִכוֹת שֵׁם) וּבִיקְרָא דְּשִׁכְבִּי (דְּרוּשׁ נו) כְּתַבּוּ, שֶׁהֵם 'כְּמִזְבַּח', אֲבָל

זָרַע שְׁמִשּׁוֹן הַמְּבוּאָר

שְׁהַקְב"ה הַזְרִיחַ לוֹ, יִתְכַפֵּר עֲוֹנוֹ, וְלֹא יִוָּכְלוּ שׁוֹב הַבְּרִיּוֹת לְהַזִּיקוֹ^{סח}.

צִיּוּנִים וּמְקוֹרוֹת

הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁאֵין שׁוֹלְטִים הַמְּזִיקִין בְּיוֹם כִּשֶׁהַשֶּׁמֶשׁ זֹרַחַת. וְרַבֵּי נַחְמִיָּה סָבַר שֶׁהִיא מְזִידָה, לְפִי שֶׁהִרְגוּ בַעֲבוּר הַרִיב עַל חֲלוּקַת הָעוֹלָם [קִרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִין], אוֹ בַעֲבוּר הַרִיב עַל תְּאוּמַתּוֹ הַיְתִירָה שֶׁל הַבַּל שֶׁרָצָה קִין לִישְׁאֵנָה. וְלִכְּנֹן לֹא כִּיפְרָה עֲלָיו גְּלוּתוֹ. אֲבָל נִתְכַפֵּר עַל יְדֵי הַצְּרַעַת, שׁוֹה גֵרָם לֹא לְעֵסוֹק בְּתוֹרָה, וְהַתּוֹרָה גְּמָרָה כְּפִרְתּוֹ, וְהַגִּינָה עֲלָיו מִן הַפּוֹרְעָנוֹת. וְנִמְצָא, שֶׁאֵכָן הַצְּרַעַת הִיא הַאֲוֵת לְהַצְּלָתוֹ.

שֶׁמֶר, מִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ מִתְעַסְקִין בָּהּ, הַמְּאֹר שְׁבָה הִיא מִחֲזִירֵן לְמוֹטָב. סָח. תְּמַצִּית הַדְּרוֹשׁ. רַבֵּי יְהוּדָה סוֹבֵר שֶׁקִּין הִיא שׁוֹגֵג בְּהַרְיַגַת הַבַּל, לְפִי שֶׁסָבַר שֶׁהַבַּל הַתְּחִיב מִיָּתָהּ מִפְּנֵי שְׁעוֹרָר עַל הַכְּהוֹנָה, וְלִכְּנֹן נִתְכַפֵּר לְגַמְרֵי עַל יְדֵי גְלוּתוֹ כְּרוּצַח בְּשׁוֹגֵג. וְהַקְב"ה הַזְרִיחַ עֲלָיו הַשֶּׁמֶשׁ, לְפָרְסָם שֶׁנִּתְכַפֵּר וַחֲזָר לְמַעַלְתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁחֲזָרוּ לוֹ דְמוּתוֹ וְצִלְמוֹ שֶׁאֲבָדוּ לוֹ כִּשְׁחָטָא וְהָרַג אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצִלְמֵ אֱלֹהִים, וְשׁוֹב לֹא יִזְיַקוּהוּ, וְנַעֲשֶׂה אֲצִלוֹ כַּעַת זְרִיחַת

ביק סכר זכו לישועות • הצטרפו לרביק סכר זכו לישועות • הצטרפו לרביק סכר זכו

• סמכק יזכר בסעת הלימוד הקבוע ברביק לישועה ולהרכה! •

הסתתפו עמנו!

יחד נכניס למקומות נוספים
את אור תורת 'זרע שמשון'

**בתרומה קבועה
או חד פעמית**

הינכק סותפיק
לכל הפצת תורת המתבר
בכל העולק!

לומד בתורת זרע שמשון

רוצה להבין יותר?
 מעוניין לשמוע ווארט קולע
 בענייני הפרשה?
 רעיון קצר ונפלא בענינים אחרים?
 שיעור חמציתי על דרוש שלם?!

בלשון הקודש * באדיש
 באנגלית * בצרפתית

קול זרע שמשון

ארץ ישראל
 02-80-80-600

ארה"ב
 716-229-4808

לונדון
 0333-300-2515

עדור חדש!

3 דקות גם זרע שמשון

ליעברית, 130 * לאדיש, 230 * לאנגלית, 330

חדש!
 הופיע תהלים "זרע שמשון"
 לפרטים:
 ארץ ישראל

02-80-80-500
 052-71-66450

ארה"ב
 347-496-5657

